

Millemåla — årets inventeringsområde, ett upprop

Millemåla föreslogs på årsmötet till *Årets område 1998*. En inbjudan till en exkursion för att bekanta sig med lokalen skickades som en bilaga till **LUCANUS** 3:1, som tyvärr kom ut några dagar för sent. Några tappra hade dock fått reda på dagen för exkursionen i tid och dök upp.

Under sommaren har sedan flera medlemmar i vår förening gjort besök i området och inventerat främst fjärilsfaunan, men även skalbaggar har blivit undersökta.

Fina fynd gjorda

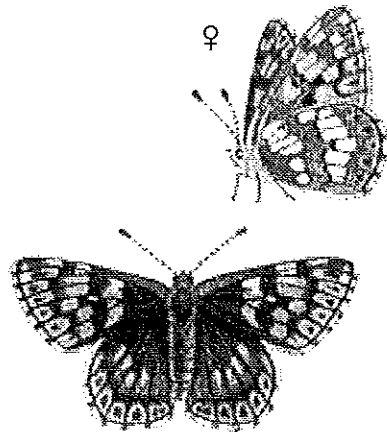
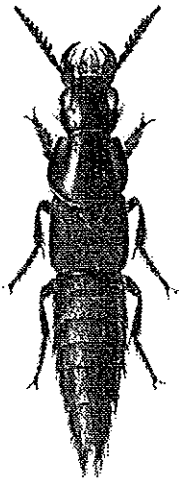
Det har visat sig att Millemåla är ett mycket intressant område vad gäller

insekter och FSOE vill därför dokumentera de fynd som hittills är gjorda. Skicka därför in, helst med en notis om varje art, vilka hotarter – och andra av intresse – du har iakttagit eller fångat i Millemåla under 1998.

Rapportmottagare

Data om fjärilarna skickas till Mats Lindeborg och dito om skalbaggar och andra insektsordningar till Bengt Andersson.

En sammanställning redovisas i nästa nummer av **LUCANUS**, som kommer ut någon gång under sen-våren 1999. Deadline för rapporteringen sätts till den 31 mars.

Bålgetingskortvinge *Velleius dilatatus* och gullvivefjäril *Hamearis lucina*, två hotarter som är funna i Millemåla.

Värnsnäs – ett gammeleksområde i Kalmar

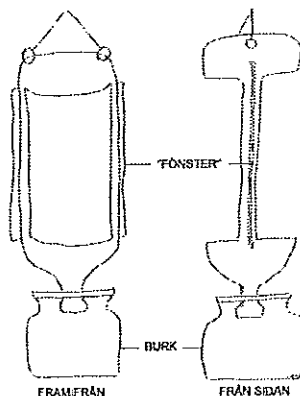
THOMAS JOHANSSON, HÅKAN LUNDKVIST, NIKLAS FRANÇ

Är man intresserad av skalbaggar och lavar är områden med gamla ekar ett eldorado. I Sverige finns det beräkningar som visar att eken hyser närmare 550 olika skalbaggar och 190 olika fjärilar (Ehnström muntligen 1998). Flerhundraåriga ekar har en spännande och exklusiv fauna och flora. Områden med gamla ekar är inte vanliga och när man står inför ett "nytt område" är det extra spännande. Så var det med Värnsnäs som är ett naturreservat strax norr om Kalmar. Där finns ett femtiotal "gammelekar" varav många blivit fridlysta som naturminnen innan naturreservatet bildades. Området är en före detta betesmark men har inte hävdats på länge och har därför mer eller mindre vuxit igen till skogsmark. Många av ekarna är håliga med muln. Reservatet har en klar betoning på det rörliga friluftslivet och tidigare dokumentation av områdets naturvärden saknas. Men vid sporadiska besök från och med 1995/96 och framåt har det vuxit fram en icke föraktlig lista på 25 rödlistade arter: skalbaggar 12 st, steklar 1 st, lavar 7 st samt svampar 5 st (se Appendix). Området har säkert mycket mer att erbjuda men vi vill här göra en summering av vad vi hittills känner till om området.

Inventeringsmetoder

Många djur är nattaktiva eller endast framme under korta perioder, det medför att det ofta är effektivt att an-

vända fällor som får sitta uppe under en hel säsong. Två typer av fällor har använts, bägge typerna har placerats ut inuti hålträd. Mulmfällan är en traditionell fallfälla där en burk grävs ner i mulnen. Det är viktigt att notera att muln är sällsynt substrat och livsmiljö för många hotade arter. Därför bör lite muln läggas i botten av burken för att djuren skall överleva. Fällorna bör vittjas minst 1 gång/vecka med en genomgång på plats. Av hotade arter bör endast ett beläggsexemplar av svårbestämda djur tas om hand medan "dubletter" och lättidentifierade djur återfår friheten. Efter tips från Jonas Hedin i Lund placerades dessutom fyra fönsterfällor i sammanlagt 3 hålekar under 1998 (fig. 1).

Figur 1. Upp och nedvänd 2 liters PET-flaska med bortskurna sidor. I mitten har en tunn, genomskinlig plastskiva använts som fönster. Flaskhalsen fungerar som tratt och under den har en honungsburk satts fast i flaskan.

Utöver fönsterfällorna har två mulmfällor använts under 1997, en under 1998. Fönsterfällorna gav ett dåligt resultat med ett fåtal djur. Möjligen beror detta på den kalla och regniga sommaren.

Utöver fällfångster har vi "handplockat" djur vid enstaka besök både under gynnsamma sommardagar och med pannlampa under några ljunna sommarnätter.

Tio meter upp i en ek

När fällorna skulle placeras ut i våras var det ett hål som såg "gynnsamt ut" och tilldrog sig vårt intresse. Det var ett stort hål ca 10 meter upp i en av de största ekarna. Den första tanken var: "Finns mulm i hålet där uppe, borde det kunna finnas nästan vilka djur som helst!" Men när jag klättrat fem meter upp i trädet och klättrvägen fram till hålet syntes vara än svårare var jag inte lika djärv. Jag gav upp och frågade istället Niklas, en van klättrare. Som ivrig skalbaggssamlare var han inte svår att övertala. Hålet var stort och när Niklas klättrade in i det räckte nederdelen av öppningen upp till bröstet på Niklas. I håligheten placerades två fönsterfällor och en mulmfälla ut. När fällorna togs ner i september hittades spyballar av kattuggla. I spyballarna fanns skalrester av 1-2 läderbaggar! I mulmen hittades även ett huvud av den stora noshornsbaggen *Oryctes nasicornis*. Detta torde vara den ursprungliga biotopen för arten. Idag påträffas den nästan uteslutande i sågspånshögar och komposter.

Flera ovanliga arter hamnade i fällorna: *Osmoderma eremita* (fönster-

fälla och mulmfälla), *Tenebrio opacus* och *Elater ferrugineus* (de senare endast i mulmfällan).

Intressanta insekter

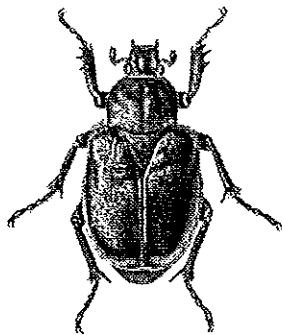
Nedan redovisas de mest intressanta fynden från området med kommentarer. Siffran efter namnet anger hotkategori enligt Ehnström m.fl. (1993). Listan är långt ifrån komplett och chansen är stor att hitta många andra intressanta arter i området som t.ex. den bruna trädmynan *Lasius brunneus* och bålgetingskortvingen *Velleius dilatatus*.

SKALBAGGAR

Scarabaeidae - bladhorningar

–*Oryctes nasicornis*, stor noshornsbagge, skalrester (huvud av hona) påträffad i mulm.

–*Osmoderma eremita*, läderbagge ① (fig. 2). Påträffad både dag- och nattetid, vid två tillfällen har sex exemplar observerats samtidigt. Även fångad i både mulm- och fönsterfälla. Spilling och fragment påträffad vid ca. 10 träd och läderbaggen har troligen en god population i området.

Figur 2. Läderbagge *Osmoderma eremita*, en väldoftande raritet (ryssläder) med hemvist i Värnsås-området.

–*Trox scaber*, fragment.

Melandyridae - brunbaggar

–*Serropalpus barbatus*, yxbagge ④. Den enda skalbaggen som inte påträffad i anslutning till ekarna. Den påträffades rikligt på färsk granlåga en ljum sommarkväll 1996.

–*Conopalpus testaceus*, 1 ex.

Tenebrionidae - svartbaggar

–*Allecula morio*, gulbent kamklobagge ④. Ett exemplar observerad på stammarna nattetid samt ett exemplar fångad i fönsterfälla.

–*Prionychus ater*, kolsvart kamklobagge ④. Påträffad i mulmfälla.

–*Tenebrio opacus*, matt injölbagge ①. Påträffad i mulmfällor och nattetid på flera ekar. Vid ett tillfälle fanns ett exemplar även på en björkhögstubbe (sannolikt ett förflugit exemplar).

–*Uloma culinaris*, större sågsvarthagge ④, ett exemplar tagen på björkhögstubbe.

Staphylinidae - kortvingar

–*Zyras funestus* i anslutning till *Lasius fuliginosus* samhälle.

–*Hapalaraea pygmaea* ④, 2 ex i flygfälla.

Erotylidae - trädsvampbaggar

–*Triplax russica*

Endomychidae - svampbaggar

–*Mycetina cruciata*

Mycetophagidae - vedsvampbaggar

–*Triphyllus bicolor*, 1 ex påträffad på svampen räfflad nagelskivling.

Cryptophagidae - fuktbaggar

–*Cryptophagus pallidus* ④, 2 ex i flygfälla.

Elateridae - knäppare

–*Hypogaganus immunctus* ④, påträffad natt-etid på ek.

–*Denticollis linearis*

–*Procræus tibialis* ②, två exemplar fångad i mulmfälla.

–*Elater ferrugineus* ②. Togs i två olika färgvarianter, den ena med helsvart halssköld vilket är det vanliga i Sverige, den andra med röd halssköld med svart bakkant. Totalt har 3 ex fångats i 2 olika ekar. Halssköldar har påträffats från ytterligare två ekar.

Melyridae - borstbaggar

–*Trichocele memnonia*

Anobiidae - trägnagare

–*Dorcatoma substriata* ④, 1 ex i flygfälla.

Cerambycidae - långhorningar

–*Plagionotus arcuatus*, talrik på unga fällda ekar i juni.

STEKLAR

–*Lasius fuliginosus*, blanksvart trädmyra.

–*Vespa crabro*, bålgeting ②, minst 2 bon 1997. Riklig förekomst i området.

Förslag till skötsel av reservatet

Under senare år har en del röjningar gjorts för ekarnas skull. Röjningen har varit måttlig, vilket sannolikt gynnat de kraftigt igenväxta ekarna jämfört med ett plötsligt friställande som en kraftig röjning skulle medfört. Nu är området i behov av en fortsatt röjning/gallring för att gynna ekarna ytterligare. Gallringar bör även göras vid nästa generations gammelekar. Efter röjningarna skall en del av riset och framförallt en del av det grova virket ligga kvar.

Ett stort tack till Bengt Andersson, flera av skalbaggarna, spybollsmateri-
Nybro, för bestämning och kontroll av alet samt av fragment i ekmulmen.

Appendix

Nedan redovisas även intressanta lavar och svampar som är påträffade i området.
Siffran anger hotkategori enligt Aronsson m.fl. 1995, ett (s) anger att arten signa-
lerar höga naturvärden.

Lavar

- Sclerophora coniophaea* ④, funnen på en ek.
Opegrapha illecebrosa ①, spridd på ekarna i området, på vissa ekar fertil.
Schismatomma decolorans ④, spridd på ekarna i området.
Arthonia pruinata ②, spridd på ekarna i området.
Cllostomum corrugatum ④, spridd på ekarna i området.
Calicium adpersum (s)
Microcalicium disseminatum (s)
Caloplaca lucifuga ④, spridd på ekarna i området.
Arthonia vinosa (s)
Opegrapha vermicellifera ②, funnen på en ek.
Lecanactis abietina (s)
Cyphelium inquinans (s)

Svampar

- Collybia fusipes*, räfflad nagelskivling ④
Grifola frondosa, korallticka ④
Pachykytospora tuberculosa, blekticka ④
Fistulina hepatica, oxtungsvamp ④, vanlig på gammelekar
Inonotus dryadeus, tårticka ④, två fruktkroppar på en ek
Inonotus rheades cf., rävticka (s) på död asp för högt upp för insamling.
Xylobolus frustulatus, rutskim (s) på ved av ek, jättelågan

Litteratur

- ☐ Aronsson, M., Hallingbäck, T. & Mattsson, J.-E. (red.). 1995. Rödlistade växter i Sverige 1995. –ArtDatabanken. Uppsala
☐ Ehnström, B. 1998. Muntliga uppgifter. –ArtDatabanken. Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala.
☐ Ehnström, B., Gärdenfors, U. & Lindelöw, Å. 1993. Rödlistade evertebrater i Sverige 1993. ISBN 91-88506-02-9. –ArtDatabanken. Uppsala.

Författarnas adresser: Thomas Johansson, Jutuabbevägen 19, 392 36 KALMAR
Hökan Lundkvist, Frösslunda 3080, 380 62 MÖRBYLÅNGA
Niklas Franc, Timmermansgatan 42 B, 392 36 KALMAR

Personsökare för fågelrapporter – något för den migrationslystne fjärilssamlaren?

PER-ERIC BETZHOLTZ

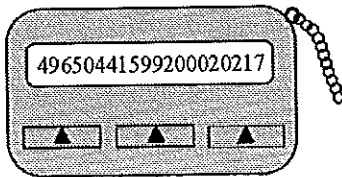
Det är sedan länge känt hos både fågelskådare och fjärilsintresserade att vindar från syd- och ostsektorn för med sig migrerande individer från dessa områden, med ökade chanser att göra fynd av annars mycket sällsynta arter.

Hos fågelskådarna ökar puls och adrenalinhalt främst under sträckperioderna i maj och september – oktober, och motsvarande fenomen hos fjärilsintresserade inträffar främst från mitten av juli till september.

Sedan några år tillbaka finns i Sverige ett väl utbyggt personsökarsystem för fågelobservationer av sällsynta arter i regi Club 300 (en ideell förening för personer med intresse av att skåda sällsynta fåglar). Alla som är anslutna till sökarsystemet kan via sin (mobil)telefon sända ett tjugosiffrigt kodat meddelande som anger art, plats, antal, omständighet m.m. av sällsynta fåglar. Strax därefter piper/vibrerar det i personsökarna (Minicall) hos de för till-

fället närmare 1000 anslutna abonnenterna, och koden kan läsas av. Förutom koder för fåglar finns även några andra av intresse, t.ex. för de stora däggdjuren, utter, val och fjärril! Sommaren -97 användes fjärilskoden för första gången inom sökarsystemet. Ett par meddelanden om kartfjäril i Skåne samt för rödgul höfjäril på Öland (fig. 1) sändes via personsökarna. Exempel på däggdjur som sänts ut är den björn som här om året gästade Stockholmstrakten, samt valrossen som besökte Halland och Bohuslän i början av februari -98.

Det är ganska vanligt att ett intresse för fåglar också finns hos fjärilsintresserade. Under öländska nätter som tillbringas i fjärilslampans sken, då förutsättningarna för migration bedöms goda (läs: vindar från syd-ostsektorn), är det därför självklart att diskussionerna runt lampan kommer in på frågor av typen: Tror du det sträcker in fåglar med sydöstligt ursprung nu också? Borde vi kanske fortsätta till Ottenby när vi lyst

Figur 1. Minicall med exempel på en sänd kod i Club 300:s personsökarsystem. I normala fall handlar det om fågelobservationer, men vissa specialkoder finns också. I detta fall betyder den tjugosiffriga koden: '4965' Fjäril, '04' Öland, '415' Gårdby, '99' just nu, '2' stationär rörlig, '0' dräkt - ingen kommentar, '0' jag obsar, '02' uppgifter på Club 300:s telefonsv., '0217' Per-Eric Betzholtz. Just detta meddelande sändes i slutet av augusti 1997. Ringde man sedan fågelsvararen fick man veta att det handlade om rödgul höfjäril *Colias croceus* i stort antal!

klart i gryningen, eller åtminstone skåda i några av dungarna längs Ölands östkust?

Näväl, för att se om det finns någon substans i frågor av denna typ gör jag här ett försök att undersöka samband mellan fågel- och fjärilsförekomst med syd- eller östligt ursprung. Eller om du så vill: *–Bör den migrationslystne fjärilssamlaren skaffa personsökare för fågellarm?*

Metod

Materialet bygger på officiella fynd av sällsynta fjärilar (storfjärilsrapporter i *Entomologisk Tidskrift*) resp. fåglar (årliga fågelrapporter i *Vår Fågelvärld*) för tioårsperioden 1987-1996.

Till jämförelsen har jag valt ut arter med sydosturopeiskt och/eller västasiatiskt ursprung. Ibland har det varit svårt att dra gränsen mellan ett mer sydvästligt ursprung för arterna, men jag anser att bedömningen mellan grupperna blivit likvärdig med tanke på min erfarenhet från resp. grupp. Vidare har endast fynd från juli till mitten av november inkluderats. Detta beror på att flertalet fynd av migrerande fjärilar görs i ljusfällor, vilka vanligen är i drift endast under denna period, och möjligheten för jämförelser under annan tid blir begränsad. En annan inskränkning jag gjort är att bara behandla fynd från södra och mellersta Sverige (upp till Uppland). Orsaken är att det finns väl-

digt få uppgifter om fjärilsfynd längre norrifrån, och en jämförelse med fåglar från dessa delar blir därför ogörlig.

Materialet har analyserats med en korrelation (analys av samvariation) mellan antalet arter fåglar och fjärilar. Först har jag undersökt materialet på årsbasis, d.v.s. ställt mig frågan: *–Är goda fågelår också goda fjärilsår?* Därefter har jag, för att få en bättre upplösning, undersökt materialet i tiodagarsperioder.

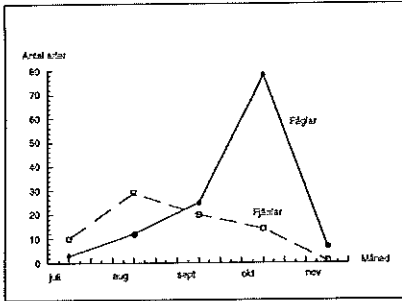
För att beakta fällfångade fjärilar så likartat som möjligt har i samtliga fall vittningsintervalllets mitt använts. Vidare har individerna endast inkluderats i den tiodagarsperiod inom vilken de påträffades/upptäcktes. Fåglar har placerats inom den tiodagarsperiod som de upptäcktes.

Resultat

Antalet sydliga och östliga arter av migrerande fåglar och fjärilar inom undersökningsperioden visas i tab. 1. Antalet arter fåglar är relativt jämnt fördelat genom åren, medan antalet arter fjärilar varierar mer i antal. Vidare finns en tidsmässig skillnad i uppträdandet av de bägge grupperna (fig. 2). Migrerande fjärilar förekommer vid lämpliga väderförhållanden i större mängd fram till mitten av september, medan motsvarande period för fåglar infaller under september och oktober.

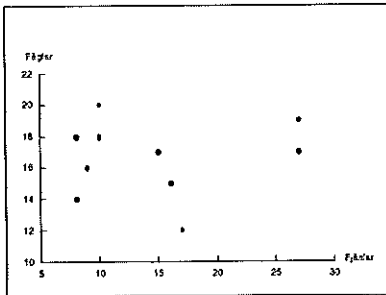
Tabell 1. Antal arter av sydliga och östliga migrerande fåglar respektive fjärilar som påträffats 1987-1996 i södra och mellersta Sverige.

	<u>87</u>	<u>88</u>	<u>89</u>	<u>90</u>	<u>91</u>	<u>92</u>	<u>93</u>	<u>94</u>	<u>95</u>	<u>96</u>	<u>Tot</u>
Fåglar:	18	18	14	16	17	12	20	15	17	19	39
Fjärilar:	10	8	8	9	15	17	10	16	27	27	52

Figur 2. Ackumulerat antal arter av sydliga och östliga migrerande fåglar och fjärilar under perioden 1987- 1996, fördelade på tiodagarsperioder. Toppen för antal migrerande fjärilsarter inträffar före motsvarande topp för migrerande fåglar.

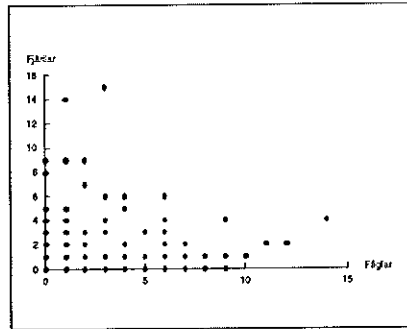
Korrelationen (samvariationen) mellan år visar att det inte finns något samband mellan antalet arter fåglar och fjärilar med sydligt eller östligt ursprung (fig. 3). Korrelationskoefficienten, r^2 , är endast 0.005, vilket innebär att 0.5 % av antalet sydöstliga fjärilsarter kan förklaras med förekomsten av motsvarande fågelarter.

Figur 3. Korrelation mellan år av arter fåglar och fjärilar med sydligt eller östligt ursprung under perioden 1987- 1996. Data från tabell 1 ($r^2=0.005$).

Uttryckt på ett annat vis: År med stort antal migrerande sydöstliga fågelarter sammanfaller sällan med motsvarande år för migrerande fjärilsarter.

Korrelationen mellan tiodagarsperioder gav inte heller någon samvariation (fig. 4). Korrelationskoefficienten, r^2 , är här 0.015, d.v.s. 1.5 % av fjärilsförekomsten kan förklaras utifrån antalet fågelarter inom motsvarande tiodagarsperiod.

Figur 4. Korrelation mellan tiodagarsperioder av arter fåglar och fjärilar med sydligt eller östligt ursprung under perioden 1987- 1996 ($r^2=0.015$).

Diskussion

Även om man kan ha invändningar mot att jämföra två helt olika organismgrupper, hade jag väntat mig någon form av samvariation i uppträdandet av migrerande arter. Uppenbarligen är dock skillnaden i möjliga förflyttningar och dess längd för stor mellan organismgrupperna (fåglar har möjlighet att mer aktivt tillryggalägga längre sträckor). Vidare har fåglar förmåga att kompensera för vindavdrift, vilket också är av stor betydelse för uppdykandet i

Sverige. Detta antyds också av att antalet fågelarter är relativt stabilt genom åren (tab. 1) medan antalet arter fjärilar varierar betydande mellan topp- och bottenår, vilket sannolikt avspeglar krav på mer specifika väderbetingelser för migration av fjärilar.

En annan viktig faktor är också förhållandena under reproduktionsperioden inom de regioner individerna kommer från. Hos insekter varierar ofta reproduktionen kraftigt mellan olika år. År med en god reproduktion inom fjärlars 'häcknings-områden' bör därför medföra en ökad möjlighet att migrant-er når Sverige under tillfällena med lämpliga väderbetingelser. För fåglar är variationen i häckningsframgång mellan olika år inte lika betydande. Nåväl, tillbaka till ursprungsfrågan om den migrationslystne fjärilssamlaren bör skaffa personsökare för fågelob-

servationer, för att bättre kunna bedöma bra migrationsperioder. Svaret måste, mot bakgrund av ovan, bli NEJ! Vi migrationslystna fjärilssamlare är även i framtiden hänvisade till att lita på vår intuition, och SMHI(?), vad gäller att ge sig ut med lamporna de rätta migrationsnätterna.

Fotnot: De som vill hålla sig à jour med aktuella fjärilsobservationer kan logga in på Thures hemsida:

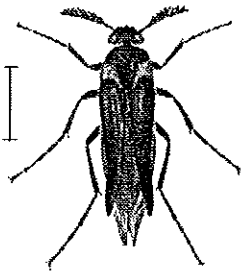
www.fcom.se/butter.htm

med vidare länkning till 'Swedish report log' där aktuella fjärilsobservationer finns.

Aktuella observationer av fåglar finns på Club 300:s telefonsvarare, 071-268 300, där fågelobsar inläses minst två gånger dagligen, och på Club 300:s hemsida:

www.club300.se

Förf:s adress: Trollvägen 11, 386 96 FÄRJESTADEN

SydOstBaggen

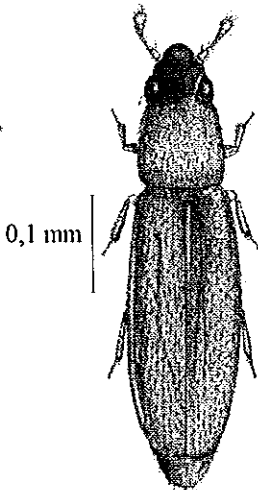
Metoecus paradoxus (L.), 8-12 mm. Arten tillhör familjen Ripiphoridae, kamhornsbaggar och kallas för getingparasitbagge. Den ynglar i jordgetingbon av arterna *Vespula vulgaris* och *V. germanica*. På sensommaren i augusti och september kan man håva enstaka baggar på ängsmarker eller ta dem i avslutning till jordgetingars bon sittande utanför bonas öppning. Hos hanen är täckvingarna rödgula (hos honan svarta) och honan har rödgul bakkropp (hanen svart). Den lever i södra hälften av Sverige (SK – DR) och är sällsynt.

Europas minsta skalbagge funnen i Nybro

BENGT ANDERSSON

Europas minsta skalbagge, Ehnströms dvärgfjädervinge *Baranowskiella ehnstromi* Sörensson, är nu funnen i Nybro.

För tio år sedan upptäckte entomologen och skogskännaren Bengt Ehnström denna lilla fjädervinge, familj Ptiliidae. I en sålgicka *Phellinus conchatus* från en lind fick han syn på det lilla krypet i sin stereolupp på laboratoriet på SLU, Ultuna. Ptiliidspecialisten Mikael Sörensson, Lund, fick djuret sig tillsänt och efter något år var Mikael på det klara med att det rörde sig om en obeskriven art. Med längden 0,5 mm (fig. 1) förstår man lätt att den undgått entomologernas blickar.

Figur 1. *Baranowskiella ehnstromi* Sör.
Bild efter Sörensson 1997.

Lever i porerna

Orsaken till att Bengt Ehnström tog in tickan för undersökning i stereolupp var att han ville kolla eventuell förekomst av andra småbaggar i svampen. I värmen och ljuset från lampan kröp baggen fram ur de fina porerna med en diameter av 0,1 mm på svampens undersida, och genast konstaterade Bengt att det måste vara en ny art, åtminstone för Norden. Att det var en fjädervinge var klart, men släktet var okänt för Bengt.

Minst i Europa

Under sina efterforskningar i litteraturen och på museer världen över kunde Mikael Sörensson konstatera att dvärgfjädervingen tillhörde släktgruppen *Nanosellini*, som innehåller världens minsta insekter. Att en ofta åberopad "världens minsta skalbagge, *Nanosella fungi*" skulle vara 0,26 mm, är enligt Mikael ett mätfel. Bland de hittills beskrivna småbaggar i Europa finns det ingen art som är mindre än Ehnströms!

Mikael kunde också klargöra att det till och med måste vara ett nytt släkte och inte bara en ny art (Sörensson 1997). Släktnamnet dedicerades till Mikaelns vän och samlarkollega under många år, Rickard Baranowski, Höör. Det är mer än hundra år sedan ett nytt skalbaggsfamilj grundades på en ny art funnen i Sverige.

Utbredning

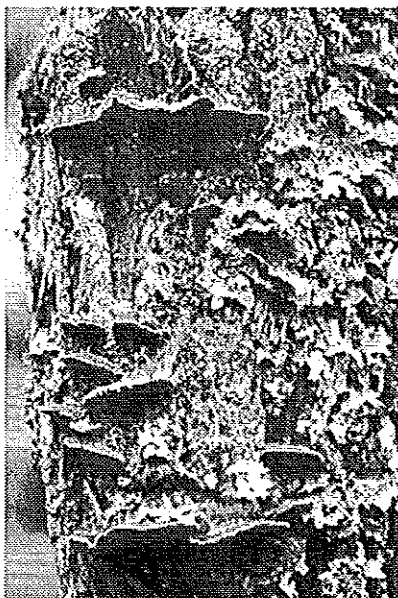
Baggen hittades alltså först i Uppland, men ganska snart fann man den även i Södermanland och Västmanland, alltid i sälgtickor. Arten har också hittats i sydvästra Finland samt i Bohuslän, och nu senast fann Stig Lundberg (muntl.) arten i Nybro, Målerås, den 3 september 1998. Detta är hittills den sydligaste lokalen i världen. I sommar har den även hittats i Dalarna och Ångermanland (Ehnström, muntl.). Det är troligt att arten är utbredd i Sverige (Ehnström och Sörensson, i brev).

Sporätare

Sälgtickan i Målerås växte på en stor *Salix*. Svampen sitter oftast på gamla levande sälgar som har stamskador och är lite skröpliga. Även lind (första fyndet) och en storgvuxen exotisk tryart i en park har haft svampen med baggen.

Det är en flerårig ticka som kan växa ut i ganska stora samlingar av fruktkroppar (fig 2). Den sporulerar under en stor del av sommaren vilket naturligtvis är bra för utvecklingen genom att tydligen både de fullbildade djuren och larverna lever på sporer.

Genom att hålla svampen med undersidan upp under stereoluppen och samtidigt trycka lätt från sidorna, kom både imagines och larver att krypa fram

Figur 2. Sälgticka på *Salix*.

ur de fina porema. Åtminstone larverna kryper gärna snabbt tillbaka in i poröppningarna medan de färdiga baggarne är långsammare och kan fångas upp med en fuktad fin pensel och förpassas ned i ett mikrorör med sprit.

Tack

Jag vill härmed tacka Bengt Ehnström, Stig Lundberg och Mikael Sörensson, vilka lämnat värdefulla upplysningar för tillkomsten av denna uppsats.

Litteratur

- ☞ Bengtsson, B-Å. 1996. Hur en okänd art blir "nova species". –Lucanus 1: 34-37. Föreningen SydOstEntomologerna, Kalmar.
- ☞ Sörensson, Mikael. 1997. Morphological and taxonomical novelties in the world's smallest beetles, and the first Old World record of *Nanosellini* (Coleoptera: Ptiliidae). –Systematic Entomology 22: 257-283.

Några mycket sällsynta skalbaggar i Blekinge

OWE NODMAR

Blekinge är ett landskap som hyser många rara insekter och här skall jag berätta något om sällsynta skalbaggar vilka är tagna i Blekinge. Samtliga är ytterst sällsynta och flera av dem är förmodligen försvunna från Blekinge. Men överraskningar förekommer och det skall inte helt uteslutas att de går att återfinna. För flera av dem gäller att man dåligt känner deras utvecklingsbiologi samtidigt som de naturligt uppträder i små populationer. Flera av fynden är från 1800-talet men det finns ett antal arter som upptäckts i vårt landskap under senare tid. Många arter är helt beroende av gammal orörd skog, död ved, ihåliga träd, trädsvampar etc. Detta gör att djur som en gång förekom relativt allmänt, numera är starkt hotade och kommer att utrotas om vi inte sparar deras livsmiljöer. I Blekinge finns det kvar förhållandevis mycket av sådana livsmiljöer. Dessa miljöer är princip helt borta i länderna söder om Östersjön, vilket gör att det är här i Skåne, Blekinge, östra Småland, Öland, Östergötland, Mälardalen och Uppland som dessa djur och växter har sin sista tillflyktsort. Andra arter har sin normala hemvist på andra håll och har införts hit eller lever här i små isolerade populationer.

Pterostichus burmeisteri

Den vackra grönglänsande jordlöparen *Pt. burmeisteri* är endast tagen i 1 ex. i Sverige. I Danmark är den tagen i

några få exemplar. Normalt lever den i Centraleuropas bergsområden. Entomologiprofessorn Carl H. Lindroth, som var expert på jordlöpare, betecknar det svenska och de danska fynden som tillfälligt införda. Dessa skalbaggar har inga flygvingar och därför verkar det konstigt att de skulle komma hit som tillfälliga gäster. Det svenska fyndet är tagit i augusti 1957 under en sten längs med vägen mellan Rödeby och Nävrägöl. Den som tog exemplaret var en dansk tandläkare vid namn Knud Pedersen. Han arbetade några år i slutet av 1950-talet som tandläkare på folktandvården i Nävrägöl. Detta fynd är märkvärdigt och den borde kunna återfinnas genom att gräva ner små burkar som fallfällor. Det finns mycket som talar för att Knud Pedersens fynd inte var en tillfällighet.

Laccophilus ponticus

Detta är en dykare, 3,5–4 mm, som lever framför allt i brackvatten. Den togs sista gången i Sverige 1950 av den finska entomologen Håkan Lindberg, som gjorde en undersökning av brackvattenfaunan i Östersjön. Han samlade i Sunna kanal, vid Verkö i Torpaviken och västra sidan mot Lyckebyfjärden. Den hävdades bland bladvass och säv och var endast någorlunda vanlig i Torpaviken, där han tog 42 ex. I Sunna kanal tog han 2 ex. och vid Lyckebyfjärden 3 ex. Sammanlagt fångade han ca 800 vattenlevande skalbaggar

runt Karlskrona. I Sverige är *L. ponticus* endast anmäld från Blekinge i modern tid. Det finns mycket osäkra 1800-talsfynd från Västergötland och Östergötland. Från Norge finns några mycket gamla fynd samt även helt nya (Sindre Ligaard muntl.), men arten är inte angiven från Danmark eller Finland. Däremot finns den i Baltikum, ner mot Centraleuropa och inom stora delar av den palearktiska regionen. Förmodligen finns den kvar vid Verkö eftersom miljön inte har förändrats alltför mycket sedan 1950.

Rhysodes sulcatus Hakbagge

En sällsynthet som togs i början av 1800-talet är jordlöparen *Rhysodes sulcatus*. Arten togs i gamla granstubbar i Blekinge. Den anses utdöd i Mellaneuropa och nutida fynd föreligger endast från några urskogsområden i

Östeuropa. En närstående art tas i Sydeuropa i sprickor på starkt vitrötade ask- och bokstockar som ligger på marken.

Bibloporus mayeti

Arten är en liten klubbhornsbagge, ca 1 mm, som lever bland förmån i gammal lövskog. Första gången den togs var av R. Baranowski i 1 ex. på Tromtö 1994. Stig Lundberg och jag tog ett antal exemplar på Tromtö och Arpö 24 sept. 1996. Ytterligare exemplar togs på Arpö i oktober 1996. Detta är samtliga

kända fynd i Sverige, vilket är ganska märkvärdigt eftersom biotopen finns både i Skåne och Blekinge. Den är inte funnen i Danmark men är tagen i ett exemplar i Tyskland.

'*Rypobius ruficollis*'

Den 7 augusti 1946 var tandläkare Arne Sundholm ute vid Grebbegården, Torhamn och i en bädd av tång och sjögräs fann han en liten rund skalbagge. Det blev problem med artbestämningen och till slut fick han hjälp professor Harald Lindberg i Helsingfors. Den 1–1,3 mm stora skalbaggen lever normalt i Medelhavsområdet, Ungern och östligaste delarna av Österrike i varma miljöer. Den är inte känd från Tyskland. Dessa skalbaggar saknar flygvingar och då undrar man varför det finns en isolerad population vid Grebbegården. En förklaring är att den har blivit kvar som en värmerelikt, liksom vissa andra växter och djur. Arne Sundholm fann den vid flera tillfällen på 1940-talet men den har sedan dess inte blivit återfunnen. Nu har det visat sig att det rör sig om en obeskriven art som förekommer mycket sällsynt efter Östersjökusten. En engelsk specialist på denna skalbaggsfamilj håller på att beskriva arten, vilket gör att den för tillfället inte har något vetenskapligt namn.

Acrotrichis arnoldi

Arne Sundholm var 1950 ute vid Tromtö och sållade ett nedramlat hägerbo. Då fann han några exemplar av fjädervingen *Acrotrichis arnoldi*, 0,7 mm. Det var första gången arten rapporterades från Sverige. Den är senare

tagen i Skåne men anses vara en mycket "stor" sällsynthet.

Geotrupes mutator

Denna tordyvel är känd från Skåne, Blekinge och Öland men är inte återfunnen under 1900-talet. Förmodligen är den försvunnen från den svenska faunan. Den liknar den vanliga tordyveln *Geotrupes stercorarius* och kan därför lätt förväxlas. Den är en sandmarksart som lever i spillning och förr togs den i stort antal på sandfälten öster om Degeberga i Skåne.

Agrilus aurichalceus Rospraktbagge

Denna lilla praktbagge utvecklas i björnbär och är i Sverige endast tagen i några få exemplar, främst vid Sjöarp. Larven gnager spiralliknande gångar under barken på björnbär och förpupas sedan i den hårdare veden. Skalbaggen hittar man sedan på försommaren på björnbärsbuskar och får man se dem är de mycket snabba och flyger kvickt iväg. Bästa sättet att fånga dessa praktbaggar är att kläcka pupporna eller att banka grenarna över ett paraply eller duk. Av förstäliga själ är detta inte en särskilt trevlig sysselsättning och det är kanske därför den är funnen i så få exemplar.

Tetratoma desmaresti

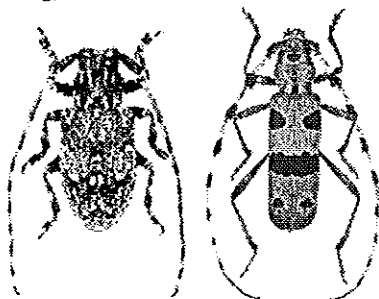
Brun lövsvampbagge lever på ekgrenar under lös bark tillsammans med svamparna *Stereum hirsutum* och *Corticium quercinum*. Den togs 1949 på Arpö i Listerby skärgård av Arne Sundholm. Tidigare har 1 ex. tagits vid Ängelholm 1896. Detta var samtliga svenska fynd av denna vedlevande skalbagge. Men

den 24 sept. 1996 återfann dock jag och Stig Lundberg några exemplar när vi besökte Arpö.

I Danmark är den tagen mycket sällsynt.

Cerambyx cerdo Stor ekbock

Stora ekbocken, Skandinavians största långhorning, är känd från Halltorps hage på Öland. Utbredningsområdet är Mellan- och Sydeuropa, Ryssland, Turkiet, och Nordafrika, där är den på vissa håll fortfarande är ganska vanlig. Det finns mycket gamla rapporter om fynd vid Smålandskusten och i Blekinge. Vid Elleholm finns en gammal ek som har gnaggångar som tyder på att ekbocken har funnits där. Något levande exemplar har inte iakttagits så arten är förmodligen försvunnen Blekinge. Miljöer som skulle passa ekbocken finns det i Blekinge vilket gör att den kanske gömmer sig i någon solig, varm ekbacke.

Mesosa myops skäckbock och *Rosalia alpina* alpbock, ett par klassiska blekingebaggar.

Mesosa myops Skäckbock

Denna långhorning skall en gång tagits i Blekinge av Marklin, som levde 1777-1857. Arten utvecklas bl.a. i

Finland och Ryssland under barken på ek och lind. Denna miljö finns det gott om i Blekinge så det är inte omöjligt att arten finns kvar i någon solexponerad ekbacke. Några andra fynd finns inte rapporterade från Sverige.

Rosalia alpina Alpbock

Denna stora vackra långhorning finner man normalt i Mellaneuropas bokskogar. Den finns uppgiven från Skåne, Småland och Blekinge, dessutom är den anträffad i Skövde 19 juli 1926. Om arten verkligen är svensk eller om den tillfälligt förts in med bokvirke kan diskuteras. Arten utvecklas i bokvirke, ofta i stenhårt solexponerat stubbvirke.

Phytobius olssoni

1971 var skalbaggsamlarna Folke Olsson och Gunnar Israelsson ute och letade skalbaggar vid Hässleholm. På rödlänke, *Peplis portula*, hittade de en vivel som senare visade sig var en för

vetenskapen okänd art. Gunnar Israelsson beskrev den 1972 och gav den namnet *Phytobius olssoni*. Denna vivel lever på rödlänke och har senare blivit funnen av Ingvar Rydh i trakten av Olofström, där den i början av 1980-talet fanns i en stor population i ett gammalt igenväxande grustag. Numera är den också funnen i Danmark på just rödlänke, vilken är den enda växt den lever på. Förmodligen finns den överallt där rödlänke växer, men rödlänke är en ganska sällsynt växt.

Platypus cylindrus Cylinderbagge

Ytterligare en raritet som endast är känd från Blekinge. Här är den funnen i grova fårska ekstubbar och nyfälda ekstockar.

Bilderna i uppsatsen är tagna av Rune Axelson, som välvilligt medgivit kopiering. De är publicerade i Elmström & Waldén 1986.

Litteratur

- ☞ *Elmström, Bengt & Waldén, Henrik*. 1986. Faunavård i Skogsbruket, den lägre faunan. –Skogsstyrelsen, Jönköping.
- ☞ *Lundberg, Stig*. 1978. Skalbaggar som inte återfunnits i Sverige på lång tid. –Ent. Tidskr. 99:212–226.
- ☞ *Palm, Thure*. 1955. Coleoptera med isolerad nordeuropeisk förekomst i Sverige. –Opusc. Ent. 20:105–131.

Förf:s adress: Juvansmåla. 370 34 HOLMSJÖ

Recension

Michael Stoltze. 1996. *Danske dagsommerfugle*. Gyldendal. 383 s. 388 DKR. ISBN 87-00-21276-8.

Danmark har en lång och fin tradition att ge ut fjärilsböcker av hög kvalitet. Våren 1996 kom åter igen ett gediget verk ut i vårt gramland: *Danske dagsommerfugle*. Författare är Michael Stoltze, biolog från Bornholm, som forskat på förändringar i den danska dagfjärilsfaunan. Det är särskilt arternas geografiska utbredning som betonas i denna bok vilket skiljer den från de tidigare nämnda. *Danske dagsommerfugle* har visserligen recenserats tidigare i Sverige (ET 1/1997) men då som en ganska undanskymd, kort anmälan på danska. För sydsvenska förhållanden är boken värd ett närmare studium.

Danske dagsommerfugle är en genomarbetad bok och presenterar Danmarks fauna på traditionellt vis med artvisa upplägg. Varje art får ett par sidor text samt illustreras med fotografier på levande djur och ofta visas även ägg-, larv- eller puppstadier. Bilderna är av hög klass även om en och annan kanske är i mörkaste laget. Sist i boken finns en tjugosidig bildsvit med samtliga arter i monterat skick. På dessa mycket fina planscher visas fjärilarna i naturlig storlek. Den fotografiska skärpan medger att man utan vidare kan detaljstudera bilderna med förstoringsglas utan att de blir suddiga. Planscherna är upplagda på likartat sätt som i *Nordens dagsommerfugle* (Torben Langer 1958), och innehåller även två sidor med "rariteter". Vissa ex-

emplar känns igen: hanen av den violetta guldvingen, fångad på Falster 1939, har avbildats i flera böcker. Den krokiga antennen är ett kännemärke! För jämförelsens skull hade det emellertid varit bättre att infoga de ovanliga fjärilarna med de ordinarie. Arter som sydlig höfjäril och ljusgul höfjäril kan vara besvärliga att skilja åt och skulle helst sitta bredvid varandra. Nu tvingas man till ett onödigt bläddrande i den digra volymen.

Stoltze slösar inte bort utrymme på långa artbeskrivningar. I stället lägger han stor omsorg på att beskriva fjärilarnas biologi, vilket är nödvändigt för att skapa förståelse för hur man ska kunna skydda och bevara den allmer utarmade fjärilsfaunan. Texterna i boken känns överlag välformulerade och lättlästa. Det är inte lätt att skriva enkelt och samtidigt behålla en viss vetenskaplig trovärdighet, men Stoltze lyckas för det mesta härvid.

För varje art finns underrubriker som kännetecken, flygtid, levnadsmiljö, uppträdande, utvecklingsstadier, utbredning och namn. Under rubriken utbredning följer sig en sann guldgruva för alla med naturgeografiska intressen i form av en ovanligt riklig information av alldeles färskt datum. Sedan 1989 leder från Zoologisk Museum i Köpenhamn med Stoltze som koordinatör ett atlasprojekt över Danmarks dagfjärilar där man - enligt förordet - behandlade över 200 000 fynduppgifter! Denna jättelika informationsflod har lagts i en databas, ett arbete som kan verka avskräckande för vem som helst. Materialet ligger sedan

till grund för bokens utbredningskartor som därigenom fått en god detaljrikedom. Kartorna visar även hur snabbt fjärilsfaunan kan förändras, positivt såväl som negativt.

För Danmarks vidkommande är det dessvärre nedslående data för många arter. Med hjälp av tre färger redovisas arternas status. Blå färg visar att arten brett ut sig efter 1990 och grön färg att arten påträffats såväl före som efter år 1990. Röd färg slutligen visar att det skett en tillbakagång, d v s inga fynd efter år 1990. Med detta i åtanke inser man snart att framtiden för många danska dagfjärilar ser mycket mörk ut. Arter som skogssmygare, makaon, prydlig pärlmorfjäril, allmän pärlmorfjäril och svartfläckig blåvinge har gått tillbaka kraftigt. Helt utdöda är bl a svart apollofjäril, körsbärsfuku, kovetenätfjäril, dansk guldvinge och brun gräsfjäril. Mänsklig påverkan genom förändringar och förstörelse av fjärilarnas livsmiljö är den största källan till arternas försvinnande. Författaren låter sig inte nöjas med detta utan föreslår en rad åtgärder för att förbättra livsvillkoren för de hotade arterna. I Sverige har vi inte tillnärmelsevis denna detaljkunskap om dagfjärilarnas utbredning. Det är bara att gratulera Stoltze och hans väl genomförda atlasprojekt.

En underrubrik som kan verka förbryllande på svenska läsare handlar om namnsättning. Stoltze har lagt ner stor omsorg med de danska fjärilsnamnen och bemödat sig om att ge arterna passande trivialnamn. Konstruktionerna känns som regel lyckade och författaren förklarar också hur namnen kommit till. Likaså förklaras

de latinska namnen, något som inte är så vanligt i litteraturen. Stoltze redovisar även vad fjärilarna heter på en del andra språk. Vad beträffar den svenska nomenklaturen har han stundtals rört till det för sig.

Även då det gäller att belysa svenska förhållanden, t ex utbredning, har författaren gjort en del enkla missar. Kartfjärilen, vilken uppges som ännu ej funnen i Sverige, påträffades redan 1982 i Skåne vilket sammanföll med den danska expansionen av arten. Dessa anmärkningar väger dock ganska lätt med tanke på bokens förtjänster i övrigt. En allvarigare invändning är den usla litteraturförteckningen. I denna anges endast ett axplock (18 st) av de mera allmänna verken. Eftersom Stoltze i de biologiska beskrivningarna för en del arter använder sig av de allra senaste rönen, vore det på sin plats att citera den tryckta källan och inte enbart hänvisa till den person som står bakom forskningsresultaten.

Danske dagsommerfugle är välarbetad, mycket läsvärd och bör absolut ingå i dagfjärilsälskarens boksamling. Den är helt klart en köpvärd bok och fullt gångbar även för oss i Sydsverige. Nästa gång ni går på Ströget i Köpenhamn, vik då av och gå in på Fiolstraede där man finner ett flertal boklådor.

Här är det lätt att göra fynd bland det mycket stora utbud som finns av zoologisk litteratur.

Recensent:

Rolf Jansson

Esplanaden 11

361 33 EMMABODA

Webbsidor om insekter

BENGT ANDERSSON

Nya webbsidor dyker upp som svampar ur jorden! Många av nedanstående fanns naturligtvis redan vid tryckningen av förra numret av **LUCANUS** men här kommer några nya förslag på trevliga ställen på nätet.

Vad sägs om en sammanställning av underliga och intresseväckande vetenskapliga namn, t ex världens kortaste:

la io Thomas 1902 (en kinesisk fladdermus) eller det lekfulla *Agra phobia* Erwin (en jordlöpare).

Här finns också personliga hemsidor och många fjärilssidor med några utvalda familjer presenterade i snygga bilder samt en förteckning över vad de förkortade auktorsnamnen egentligen betyder. Samt många länkar som leder till angenäma kontakter. Jag vet!

@llmänt

🐞 Diverse

Besök ett entomologiskt museum i Clemson, South Carolina. Sidan är under uppbyggnad men visar trevliga bilder av fjärilar och skalbaggar.

➤ <http://entweb.clemson.edu/museum/>

Entomologisk ordlista på engelska. Man söker på det vetenskapliga ordets första bokstav.

Ett exempel på uppslagsord: '*Lateral*. Concerning the sides.'

➤ <http://www.insect-world.com/main/glossary.html>

The Wonderful World of Insects. Mycket länkar mm.

➤ <http://www.insect-world.com/>

WWW sites Entomology. Länkar.

➤ <http://www.ifas.ufl.edu/~ent1/software/>

Bispecialisten Doug Yanega's, Brasilien, hemsida med bl a exempel på intressanta och speciella latinska namn.

➤ <http://www.icb.ufmg.br/~dyanega/>

Nomina Auctorum: –Vad står egentligen auktorsnamnet Hbst. för? En helt ny webbplats med all världens auktorsnamn i klartext.

➤ http://www.wiley-vch.de/berlin/journals/nse/contents/1998_11.html

🐞 Entomologisk föreningar

Västsvenska Entomologklubben. FSOE:s motsvarighet i Göteborg. En nystartad sida som enligt löfte kommer att utvecklas efter hand. Visar bl a artiklar från sin tidskrift AROMIA.

➤ <http://home6.swipnet.se/~w-65695/vek-1.htm>

Norrlands Entomologiska Förening. Entomologisk förening med säte i Umeå. Tidskrift: Natur i Norr.

- http://www.big.umu.se/biginst/www/personal/HEMSIDOR/AN_BIG/NEF_main.htm

Personliga hemsidor

The Home Page of Arto Avanto. Finsk. Mycket användbar om fjärilar, även för svenska förhållanden.

- <http://www.netti.fi/~avanto/gb.htm>

Allen Sundholm's Web Pages, mycket läsvärd webbplats. En trevlig australiensare som samlar både fjärilar och skalbaggar. Även duktig fotograf.

- <http://www.eagles.bbs.net.au/~entom/index.html>

Sang Wook's Homepage (plattnosbaggar).

- <http://plaza1.snu.ac.kr/~weevils/index.html>

Andreas Törnqvists entomologiska hemsida.

- <http://www.torget.se/users/a/andtor/ento1.htm>

Fjärilar från Bengt Stridhs tomt i Enhagen, Västerås)

- <http://www-pp.hogia.net/bengt.stridh/Enhagen/Efjarilar.html>

Fjärilar

♣ Fjärilsobservationer

Svenska rapporter om observationer från hela landet.

- <http://www.ida.his.se/ida/htbin/breport>

♣ Fjärilssidor allmänt:

The Butterfly WebSite Picture Gallery.

- <http://butterflywebsite.com/gallery/index.htm>

♣ Fjärilar från diverse länder:

Estländska dagfjärilar.

- <http://www.ut.ee/BGZM/diurna/index.html>

Australian Lepidoptera Larvae and Adults.

- <http://linus.socs.uts.edu.au/~don/larvae/larvae.html>

Belgian Migrant Lepidoptera.

- <http://users.skynet.be/bs663526/>

Images Moth Species of North America.

- <http://www.furman.edu/~snyder/leplist/list.htm>

♣ Några speciella familjer:

Belgiska Sesiidae (Glasvingar).

- <http://users.skynet.be/bs663526/sesiid/seslist.htm>

Sphingidae of the Western Palaearctic.

- <http://members.aol.com/tpittaway/sphingid/list.htm>
- <http://www.sfu.ca/~dgholden/lymantr.htm> (Lymantriidae)
- <http://www.ut.ee/BGZM/diurna/ly/index.html> (Lycaenidae)
- <http://www.ut.ee/BGZM/diurna/ny/index.html> (Nymphalidae)
- <http://www.ut.ee/BGZM/diurna/pi/pieridae.htm> (Pieridae)
- <http://www.ut.ee/BGZM/diurna/sa/index.html> (Satyridae)

Skalbaggar

Goliathbaggar, afrikanska jättar.

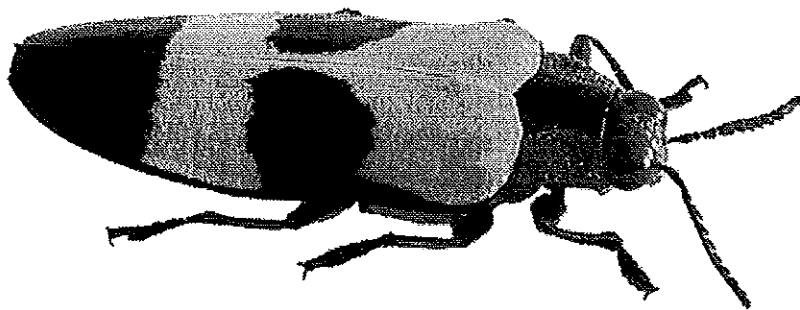
- <http://www.geocities.com/CapeCanaveral/Launchpad/9191/Goliathus.htm>

Fjädersvingar, mycket små, mycket små... Aktuell webbplats!

- <http://phylogeny.arizona.edu/ENTO/ptiliidae/ptiliidae.html>

Buprestid Virtual Collection, bilder av praktbaggar.

- <http://www.geocities.com/CapeCanaveral/Lab/5652/photogal.htm>

Vacker praktbagge (*Chrysochroa buqueti*) från Malaysia

Snygg webbplats med stora skalbaggar och länkar. Har dessutom *Månadens bagge*, som just i november -98 är *Lucanus cervus* ekoxel!

- <http://www.dorcus.com>

Fotografers album

➤ **Bilder av fjärilar:**

Photographers Images. Bl a den finske fotografen Markku Savela.

- <http://www.funet.fi/pub/sci/bio/life/warp/album-list.html>

Insektsutrustning till salu

➤ <http://www.insects.demon.co.uk/equipment-link.html>

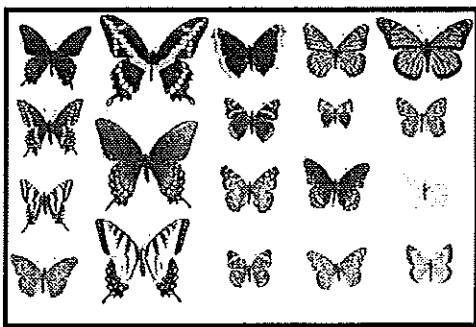
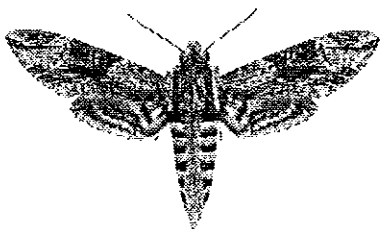
Visa Din bästa sida!

Vilken insektsida anser Du vara den snyggaste – bästa – intressantaste – eller av Dig den mest besökta? Skicka in Ditt förslag med motivering senast den 31 mars 1999 till undertecknad för sammanställning och

publicering i nästa nummer av vår **LUCANUS**.

Jag tar tacksamt emot alla intressanta adresser på insektsidor från nätet för att hålla denna återkommande artikel up to date i alltid aktuella **LUCANUS**!

Förf:s adress: Borgvägen 10, 382 45 NYBRO E-mail: bean@mbox305.swipnet.se

Fångade på Internet: *Agrilus convolvuli* åkervindesvärmare, *Acherontia atropos* dödskallefjäril och *Synanthedon mesiaeformis* (finsk art) samt en amerikansk fjärilslåda från: <http://entweb.clemson.edu/museum/>

Förf:s adress: Borgvägen 10, 382 45 NYBRO E-mail: bean@mbox305.swipnet.se

Landskapsinsekter

BENGT ANDERSSON

Sveriges Entomologiska Förening, SEF, i Stockholm har just hämtat in förslag från de olika entomologiska föreningarna ute i landet på lämpliga insekter vilka ska gälla som landskapsinsekter. Landskapsblommor och landskapsdjur tillsammans med fiskar och stenar finns bl a redan som symboler för de svenska landskapen.

Ekbock och rysk högstjärt?

På FSOE:s årsmöte 1997 föreslogs att Ölands landskapsinsekt "naturligtvis" borde vara stor ekbock och Smålands dito blev efter viss diskussion fjärilen rysk högstjärt, med endast känd fast förekomst i Sverige från östra Småland.

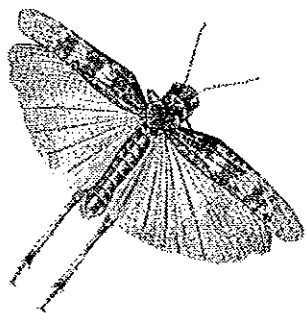
Nu framfördes på SEF:s årsmöte i år att de föreslagna insekterna visserligen var utmärkta representanter för respektive landskap, men eftersom skalbaggar och fjärilar var klart överrepresenterade

bland landskapsinsekterna ville man hellre ha typiska arter från andra ordningar.

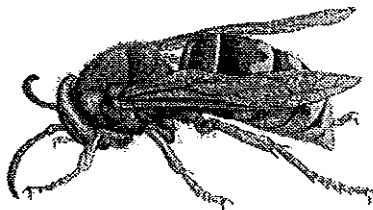
Vår förenings representant rekommenderade då två arter som varit uppe vid diskussionen i FSOE och SEF har förankrat förslagen i vår förenings styrelse. För Öland lämnades rösten för *rosenvingad gräshoppa*, ett specifikt alvardjur, och Smålands representant fick bli *bålgeting*.

Beslut taget

Den 22 september fattade SEF:s styrelse beslut om Sveriges landskapsinsekter. Här nedan publiceras listan över de valda landskapsinsekterna. Massmedia kommer naturligtvis också att offentliggöra listan så småningom, men SEF väntar att informera medierna tills man har adekvat text- och bildmaterial på insekterna.

Rosenvingad gräshoppa, Ölands landskapsinsekt.

Bålgeting, Smålands landskapsinsekt.

De svenska landskapsinsekterna

Nedan listas våra nya landskapsinsekter. De arter som är rödlistade har hotkategorin angiven med respektive siffror.

- ◆ *Skåne* Bokskogslöpare *Carabus intricatus* ①
- ◆ *Blekinge* Ekoxe *Lucanus cervus* ②
- ◆ *Halland* Ollonborre *Melolontha melolontha*
- ◆ *Småland* Bålgeting *Vespa crabro* ②
- ◆ *Öland* Rosenvingad gräshoppa *Bryodema tuberculata* ④
- ◆ *Gotland* Riddarskinnbagge *Lygaeus equestris*
- ◆ *Östergötland* Läderbagge *Osmo-derma eremita* ①
- ◆ *Västergötland* Alkonblåvinge *Maculinea alcon* ②
- ◆ *Bohuslän* Myskbock *Aromia moschata*
- ◆ *Dalsland* Aspfjäril *Limenitis populi*
- ◆ *Närke* Vassmosaikslända *Aeshna serrata*
- ◆ *Södermanland* Strimlus *Grapho-soma lineatum*
- ◆ *Uppland* Cinnoberbagge *Cucujus cinnaberinus* ①
- ◆ *Västmanland* Boknätfjäril *Euphy-dryas maturna* ①
- ◆ *Värmland* Brun gräsfjäril *Coeno-nympha hero* ④
- ◆ *Dalarna* Violettkantad guldvinge *Palaeochrysophanus hippothoe* ④
- ◆ *Gästrikland* Hagtormsfjäril *Aporia crataegi*
- ◆ *Hälsingland* Svavelgul höfjäril *Colias palaeno*
- ◆ *Härjedalen* Fjällvickerblåvinge *Albulinea orbitalus*

- ◆ *Medelpad* Mnemosynefjäril *Par-nassius mnemosyne* ②
- ◆ *Jämtland* Stormhattshumla *Bombus consubrinus*
- ◆ *Ångermanland* Stor hornstekel *Urocerus gigas*
- ◆ *Västerbotten* Större svartbagge *Upis ceramoides* ②
- ◆ *Norrbottnen* Praktisammetslöpare *Chlaenius costulatus* ①
- ◆ *Lappland* Högnordisk höfjäril *Colias hecla*

State Insects of the United States

Många stater i USA har också sina respektive insekter. Man kan lägga märke till att staterna tydligen har valt sin insekt utan att någon har varit samord-nare för hela unionen. Så har t ex flera stater (13 st!) valt biet till sin favorit.

- ✂ *Alabama* - Monarch butterfly
- ✂ *Alaska* - Four-spotted skimmer
- ✂ *Arkansas* - Honey bee
- ✂ *California* - California dogface butterfly
- ✂ *Colorado* - Colorado hairstreak butterfly
- ✂ *Connecticut* - Praying mantis
- ✂ *Delaware* - Convergent ladybird beetle
- ✂ *Florida* - Zebra longwing butterfly
- ✂ *Georgia* - Honey bee (insect); Tiger swallowtail (butterfly)
- ✂ *Illinois* - Monarch butterfly
- ✂ *Kansas* - Honey bee
- ✂ *Kentucky* - Viceroy butterfly
- ✂ *Louisiana* - Honey bee
- ✂ *Maine* - Honey bee
- ✂ *Maryland* - Baltimore checkerspot butterfly
- ✂ *Massachusetts* - Ladybug

✂ <i>Mississippi</i> - Honey bee (insect);
Spicebush swallowtail (butterfly)	✂ <i>Oregon</i> - Oregon swallowtail butterfly
✂ <i>Missouri</i> - Honey bee	✂ <i>Pennsylvania</i> - Firefly
✂ <i>Nebraska</i> - Honey bee	✂ <i>South Carolina</i> - Carolina mantis
✂ <i>New Hampshire</i> - Ladybug	✂ <i>South Dakota</i> - Honey bee
✂ <i>New Jersey</i> - Honey bee	✂ <i>Tennessee</i> - Ladybug and firefly
✂ <i>New Mexico</i> - Tarantula hawk wasp	✂ <i>Texas</i> - Monarch butterfly
✂ <i>New York</i> - 9-spotted ladybird beetle	✂ <i>Utah</i> - Honey bee
✂ <i>North Carolina</i> - Honey bee	✂ <i>Vermont</i> - Monarch butterfly
✂ <i>Ohio</i> - Ladybug	✂ <i>Virginia</i> - Tiger swallowtail butterfly
✂ <i>Oklahoma</i> - Black swallowtail	✂ <i>Wisconsin</i> - Honey bee
	✂ <i>Wyoming</i> - Western swallowtail butterfly

Förf:s adress: Borgvägen 10, 382 45 NYBRO

Insektsskåp till salu

Begagnat grålaserat insektsskåp med 40 lådor i formatet 40 x 50 cm. Lådorna är försedda med plastazote. Glaset ligger i försänkt fals.

Pris: 8000.-

Namnetiketter

- Samtliga Europas fjärilar, macro och micro.
- Nordens skalbaggar (se exempel).

Sten-Arne Andersson
Halltorps Gård
387 92 BORGHOLM
☎ 0485-565 440

Lucanus cervus

Linnaeus, 1758

Dorcus parallelipedus

Linnaeus, 1758

Insektslådor

- I aluminium, glas och botten med gummilist.

☎ 0383-304 45